

Wojciech Blajer, Marta Kaflńska

Uwagi o znaleziskach toporów kamiennych z Husowa

Wieś Husów (gm. Markowa, pow. Łańcut), położona na pograniczu lessowego Podgórze Rzeszowskiego i Pogórze Dynowskiego, jest dobrze znana w archeologii południowej Polski. Szczególna pozycja Husowa wynika z faktu, że przez 52 lata (1912–64) mieszkał tam i pracował nauczyciel Ignacy Błaszkiwicz. Wśród jego licznych zainteresowań ważne miejsce zajmowała archeologia (B. Cmela 1966). Amatorska pasja I. Błaszkiwicza rozwijała się i doskonaliła w kontaktach z zawodowymi prehistorykami, w tym zwłaszcza z pochodzącym z Husowa dr. Gabrielem Leńczykiem, długoletnim pracownikiem Muzeum Archeologicznego w Krakowie (R. Janka i S. Buratyński 1966; J. Rydzewski 1978; A. Krauss 1979).

Większość zabytków zebranych przez I. Błaszkiwicza stanowiły przedmioty kamienne i krzemienne, przynoszone przez jego uczniów: dzieci i młodzież z Husowa. Pojedyncze znaleziska pochodziły z sąsiednich miejscowości. Nieliczne zabytki z Husowa I. Błaszkiwicz ofiarował – poczynając od ok. 1913/14 r. – do zbiorów innych instytucji, w tym Polskiej Akademii Umiejętności i Muzeum Narodowego w Krakowie, a także do szkół w południowo-wschodniej Polsce¹. Większość swych zbiorów I. Błaszkiwicz przekazał do Muzeum Archeologicznego w Krakowie (dalej: MAK). Mniejsze partie trafiły do Muzeum Okręgowego w Rzeszowie (dalej: MOR), z daru samego kolekcjonera, względnie oddane po jego śmierci przez syna Tadeusza, ówczesnego biskupa pomocniczego w Przemyślu.

W Składnicy Zbiorów Dawnych MAK jest przechowywanych 36 zabytków, o numerach MAK/5182 (11 egz. – przekazane w 1932 r.) i MAK/7633 (25 egz. – przekazane w 1946 r.). Pewna liczba okazów jest też eksponowana w Baranowie Sandomierskim. W zbiorach Działu Konserwatora Archeologicznego MAK znajdują się co najmniej 284 przedmioty, z numerami MAK/KA/1287/1-40, 1288/4-39, 1289/1, 1290/1-4, 1291/1-30, 1292/1-25, 1293/1-65, 1294/1-34 i 1295/1-50 (wszystkie przekazane w 1954 r.). Na ok. 140 większych zabytkach zapisane były daty i nazwiska znalazców (przeważnie uczniów), a niekiedy także miejsce lub okoliczności znalezienia. Jeszcze dzisiaj można odczytać ok. 60 nazwisk.

¹ Archiwum Działu Konserwatora Archeologicznego MAK. Za życzliwą pomoc w dotarciu do archiwaliów i zabytków autorzy dziękują Paniom: mgr Elżbiecie Chochorowskiej i mgr Irenie Pieróg.

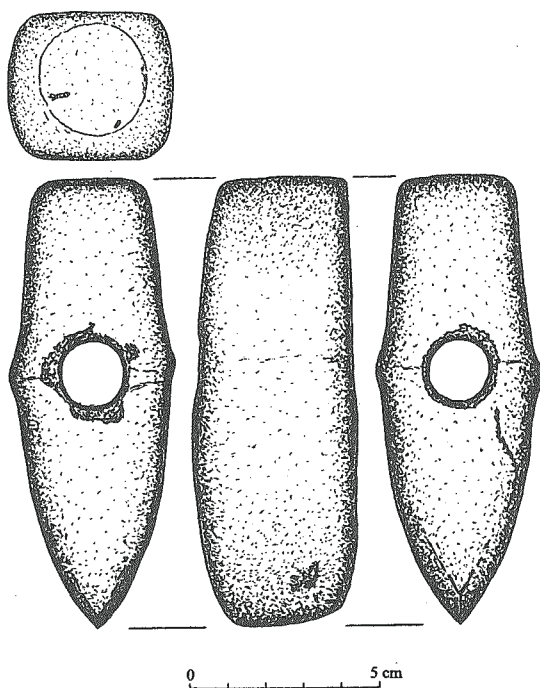
W MOR znajduje się dalszych kilkadziesiąt zabytków z Husowa: siekierka z daru I. Błaszkiwicza w 1955 r. (nr MRP 194), skorupy z daru tegoż, ale bez daty (nr MRP 175), wióry krzemienne z daru rzeszowskiego nauczyciela Mariana Aleksiewicza, dokonanego w 1962 r. (nr MRP 100-101) i 31 okazów przekazanych w 1965 r. przez ks. biskupa T. Błaszkiwicza (nr MRP 2217-2218) oraz siekierka bez bliższych danych (nr MRP 232). W archiwum Działu Archeologii MOR jest przechowywanych ok. 100 notatek I. Błaszkiwicza, które częściowo dają się powiązać z poszczególnymi zabytkami ze zbiorów krakowskich lub rzeszowskich.

Łącznie w zbiorach po I. Błaszkiwiczu zachowało się co najmniej 350 krzemiennych lub kamiennych wyrobów lub fragmentów (w tym blisko 100 okazów z tzw. margla krzemionkowego). Kolekcje te zasługują na szczegółowe opracowanie naukowe i na pełną publikację, gdyż dotychczas poświęcono im tylko wzmianki w literaturze lub krótkie artykuły (A. Szaląpata 1966). W pewnej mierze zostały one uwzględnione i wykorzystane w pracy Pawła Valde-Nowaka (1988, s. 30, 34–35, 38, 50, 126, 130, 132–137, 139, 142, 146, tabl. VIII: 4, XVII: 7, XIX: 4, 8).

Archeologiczna pasja I. Błaszkiwicza przyniosła też bardziej długotrwałe skutki. Dzięki niemu wśród mieszkańców Husowa utrwaliła się świadomość dużego znaczenia prehistorycznych zabytków, zwłaszcza wyrobów kamiennych oraz krzemiennych. Do dziś można tam stwierdzić nie tylko żywą pamięć o osobie nauczyciela, lecz także większe niż gdzie indziej zainteresowanie znaleziskami i zrozumienie dla problematyki archeologii. Wiele osób – reprezentujących różne pokolenia – poświęca pewną uwagę nadal znajdowanemu na polach zabytkom.

Dzięki takiej sytuacji kilka bardzo interesujących wyrobów kamiennych i krzemiennych trafiło do kolekcji pochodzącego z Husowa prof. dr. hab. Alfreda Uchmana z Instytutu Nauk Geologicznych UJ w Krakowie.

Innym przykładem niesłabnącego zainteresowania znaleziskami archeologicznymi jest przechowywany w zbiorach MOR (nr inw. 233 MRP, nr kat. 29/5) toporek kamienny, przekazany przez p. Józefa Hawrę w 1980 r. Zabytkowi temu chcemy poświęcić nieco więcej uwagi.

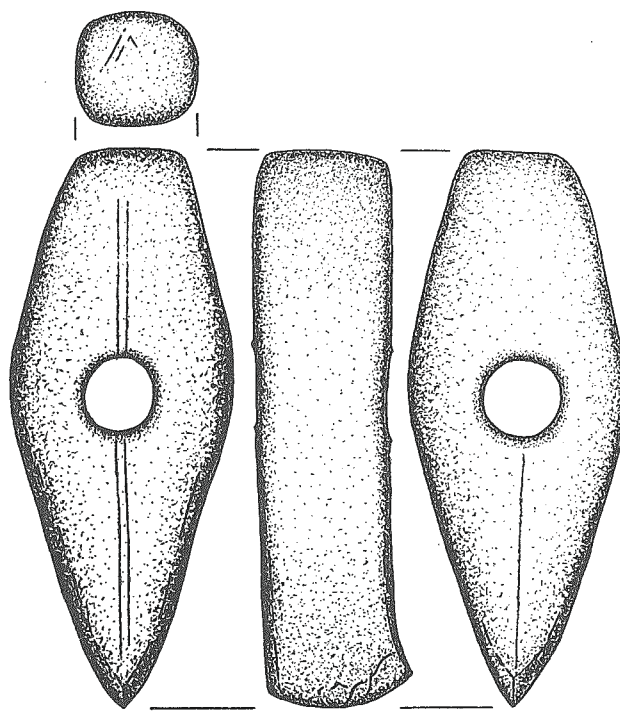
Ryc. 1. Husów, pow. Łańcut. Toporek ze stan. 28
 Abb. 1. Husów, Kr. Łańcut. Streitaxt aus der Fst. 28
 Рис. 1. Гусов, пов. Ланьцут. Топорик с пам. 28

Toporek został znaleziony przez Józefa Hawrę, syna Antoniego, na polu po zachodniej stronie drogi do Tarnawki, ok. 0,5 km za drugim krzyżem, w kwietniu 1980 r. (Archiwum MOR,teczka Husów, sygn. 66, 69)². Miejsce to zlokalizowano na mapie na podstawie informacji znalazcy, udzielonych w dn. 27.03.2001 r. studentkom archeologii Anecie Gołębiowskiej i Marcie Kafilńskiej³. Stanowisko otrzymało nr 28 (AZP 104-79/31). Jest to rozległy cypel wyniosłego garbu terenowego, stanowiącego dział między dorzecziami Husówki i Tarnawki. Teren jest w tym miejscu lekko nachylony w kierunku południowo-wschodnim. Wysokość bezwzględna wynosi ok. 390–395 m n.p.m. (ryc. 4).

Omawiany topór (ryc. 1) jest wykonany z kamienia o barwie jasnoszarej, z odcieniem zielonkawym, zapewne serpentynitu (P. Valde-Nowak 1988, s. 134). Posiada romboidalny zarys o zatartych konturach z dość silnie wypukłymi bokami na wysokości otworu. Przekrój podłużny można określić jako czworokątny z zaokrąglonymi krawędziami. Grzbiet jest łukowato wygięty i opada w kierunku ostrza i obucha. Ostrze jest dość symetryczne z zaznaczonymi krawędziami, część obuchowa walcowato spłaszczona. W otworze, umieszczonym w części środkowej, na największej szerokości topora, można zaobserwować do-

² J. Hawro znalazł już w 1961 r. na innym swoim polu siekierkę krzemioną – miejsce to zostało oznaczone jako stan. nr 7 (AZP 104-79/10) (Archiwum MOR,teczka Husów, sygn. 17, 22, 47/8; A. Szalapat 1966, s. 131, ryc. 1:f; P. Valde-Nowak 1988, s. 139).

³ Warto zauważyć, że w pobliżu – ok. 50 m na południe od drogi – inny Józef Hawro (syn Walentego) znalazł w 1937 r. część siekierki (Archiwum MOR,teczka Husów, sygn. 47/1). Tę informację znalazca potwierdził w rozmowie ze studentkami A. Gołębiowską i M. Kafilńską w dn. 27.03.2001 r.

Ryc. 2. Husów, pow. Łańcut. Toporek ze stan. 114
 Abb. 2. Husów, Kr. Łańcut. Streitaxt aus der Fst. 114
 Рис. 2. Гусов, пов. Ланьцут. Топорик с пам. 114

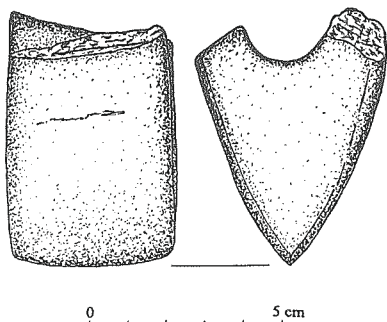
okolne ślady wiercenia. Na stronie górnej wokół otworu widoczne są uszkodzenia. Wymiary: długość 12 cm, szerokość 4,4 cm, maksymalna wysokość 4,3 cm, średnica otworu 1,6 cm.

Systematyczne poszukiwawcze badania powierzchniowe w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski były prowadzone na obszarze południowej części Husowa już w 1990 r.⁴ W północnej i środkowej części wsi dokładną prospekcję rozpoczęto na wiosnę 1998 r. i kontynuowano w latach 2000–2001. Jednym z najbardziej interesujących znalezisk, pozyskanych podczas penetracji w 2000 r., okazał się kamienny topór (P. Włodarczak 2001, s. 27), znaleziony przez studenta archeologii Michała Piekarczyka. Stanowisko otrzymało nr 114 (AZP 104-79/263). Jest to miejsce położone w obrębie wspomnianego grzbietu działowego, ok. 900 m na zachód od stan. 28, ale na terenie słabo eksponowanym – w obrębie nachylonego na południe stoku dolinki małego strumyka, uchodzącego do rzeczki Tarnawki. Mimo to wysokość bezwzględna wynosi tu ok. 385 m n.p.m. (ryc. 4).

Jest to okaz o kształcie łódkowatym (ryc. 2), wykonany zapewne z andezytu⁵. Przez grzbiet topora, od obucha do ostrza, przebiega lekko wypukłe żeberko, obramowane dwiema słabo czytelnymi liniami rytymi. Daszkwata krawędź biegnie też wzdłuż strony dolnej topora – między otworem i ostrzem. Krawędzie w partii środkowej są zaokrąglone,

⁴ Obszar AZP 105-79 (Archiwum MOR i uprzejmie wyjaśnienia prof. dr. hab. Sylwestra Czopka).

⁵ Uprzejma opinia prof. dr. hab. A. Uchmana z ING UJ.

Ryc. 3. Husów, pow. Łańcut. Ostrze toporka ze stan. 71
 Abb. 3. Husów, Kr. Łańcut. Streitaxschneide aus der Fst. 71
 Рис. 3. Гусов, пов. Ланьцут. Лезвие топорика с пам. 71

w pobliżu ostrza wyraźnie zaznaczone. Ostrze jest asymetryczne, łukowato wygięte, ze śladami uszkodzenia (spękania). Część obuchowa ma przekrój zbliżony do kolistego. Otwór na trzonek, umieszczony w części środkowej na największej szerokości topora, był nawiercony z obu stron. Wymiary: długość 14,9 cm, maksymalna szerokość 6,2 cm, wysokość ostrza 3,8 cm, wysokość obucha ok. 3,4 cm, średnica otworu ok. 2,0–2,1 cm. Zabytek jest własnością MOR (nr inw. 4559 MRP/AZP), przy czym aktualnie stanowi depozyt w zbiorach dydaktycznych Instytutu Archeologii UJ w Krakowie.

Na terenie Husowa była też prowadzona w latach 1998–2001 kwerenda, która miała na celu weryfikację notatek I. Błaszkiwicza i określenie miejsc znalezienia zgromadzonych przez niego zabytków. W akcji tej uczestniczyli studenci archeologii UJ pod kierunkiem dr. Wojciecha Blajera. Dodatkowym rezultatem wywiadów prowadzonych z mieszkańcami Husowa na wiosnę 2001 r. było uzyskanie informacji o kolejnym odkryciu, dokonanym przez p. Józefa Hawrę. Ostrze toporka zostało znalezione „za potokiem i wałem” w 1998 r.⁶ Jest to miejsce położone ok. 500 m na południowy wschód od stan. 28, na nachylnym ku północy stoku dolinki strumyka, wpadającego do Husówki. Teren ten leży bardzo nisko w stosunku do okolicznych wzniesień, lecz wysokość bezwzględna wynosi tu ok. 355 m n.p.m. (ryc. 4). Stanowisku nadano nr 71 (AZP 104-79/67).

Toporek, którego pozostałością jest omawiane ostrze (ryc. 3), wykonano zapewne również z andezytu⁷. W przekroju podłużnym zarys ostrza jest czworokątny z zaokrąglonymi i zaznaczonymi krawędziami. Otwór na trzonek został nawiercony jednostronnie. Wymiary: zachowana długość 6,7 cm, maksymalna szerokość 5 cm, maksymalna wysokość 4,4 cm. Zabytek, przekazany dn. 27.03.2001 r. przez znalazcę na ręce studentek A. Gołębiowskiej i M. Kafińskiej, znajduje się w zbiorach dydaktycznych IA UJ.

Pierwszy z omawianych toporów – okaz ze stan. 28 (ryc. 1) – wykazuje cechy zdegenerowane w stosunku do toporów łódkowatych. Pod względem zarysu przekroju poprzecznego i części obuchowej nawiązuje do znanych z kultury ceramiki

sznurowej egzemplarzy określanych jako typ III wg Jana Machnika (1966, s. 42, 154) lub według innej typologii – jako grupa II, kategoria 2 (P. Valde-Nowak 1988, s. 35). Analizowany okaz można przyrównać do toporów znalezionych w Kietrze, pow. Głubczyce (M. Gedl 1974), Dukli i Komborni, pow. Krosno, Żurawicy, pow. Przemysł (P. Valde-Nowak 1988, s. 35) i Łukawicy, pow. Lubaczów (J. Machnik 1966, tabl. XXIV: 3c). Są to ślady osadnictwa kultury ceramiki sznurowej odnoszone do tzw. „horyzontu środkowoeuropejskiego”, czyli okresu tworzenia się lokalnych grup tej kultury (J. Machnik 1979, s. 342 i n.).

Okaz ze stan. 114 (ryc. 2) reprezentuje dość popularną w kulturze ceramiki sznurowej formę topora łódkowatego z żeberkiem, określaną jako typ A w klasyfikacji J. Machnika (1966, s. 44) lub jako grupa I wg P. Valde-Nowaka (1988, s. 34). Są to okazy zaliczane do typu A wg K. W. Struvego, uznawane za najstarsze w kulturze grobów jednostkowych (K. W. Struve 1955, s. 13). Zabytek ten możemy więc wiązać z najstarszą fazą rozwoju kultury ceramiki sznurowej, tzw. „horyzontem ogólnoeuropejskim”, którego początek przypada na lata około 2900–2800 przed Chrystusem (P. Włodarczak 2001, s. 27; 2001a, s. 108). Podobne egzemplarze odkryto m.in. w Lutomiarsku, pow. Pabianice (J. Machnik 1979, s. 340), Turzy, pow. Tarnów, czy Rzeszowie (P. Valde-Nowak 1988, s. 34).

Natomiast fragment ostrza ze stan. 71 (ryc. 3) dostarcza sporych wątpliwości dotyczących poprawnej oceny typologiczno-chronologicznej. Prawie niemożliwe jest umieszczenie tego okazu w jakimś systemie klasyfikacji. Biorąc pod uwagę symetryczne ostrze można bardzo ostrożnie przypuszczać, że mógł to być topór typu V wg J. Machnika, które to okazy uznawane są za najmłodsze w kulturze ceramiki sznurowej (J. Machnik 1966, s. 43, 157).

Powyższe uwagi, dotyczące trzech omawianych znalezisk pozawalają sądzić, że teren położony w północno-zachodniej części dzisiejszej wsi Husów był penetrowany przez grupy ludności reprezentujące kolejne fazy kultury ceramiki sznurowej: od horyzontu ogólnoeuropejskiego (stan. 114), przez horyzont środkowoeuropejski (stan. 28), aż po fazę późną (stan. 71). Według najnowszych ustaleń datowanie bezwzględne mieści się tu odpowiednio w przedziałach ok. 2900–2800, ok. 2700–2600 i ok. 2500–2300/2200 przed Chr. (P. Włodarczak 2001a, s. 198–109, ryc. 8).

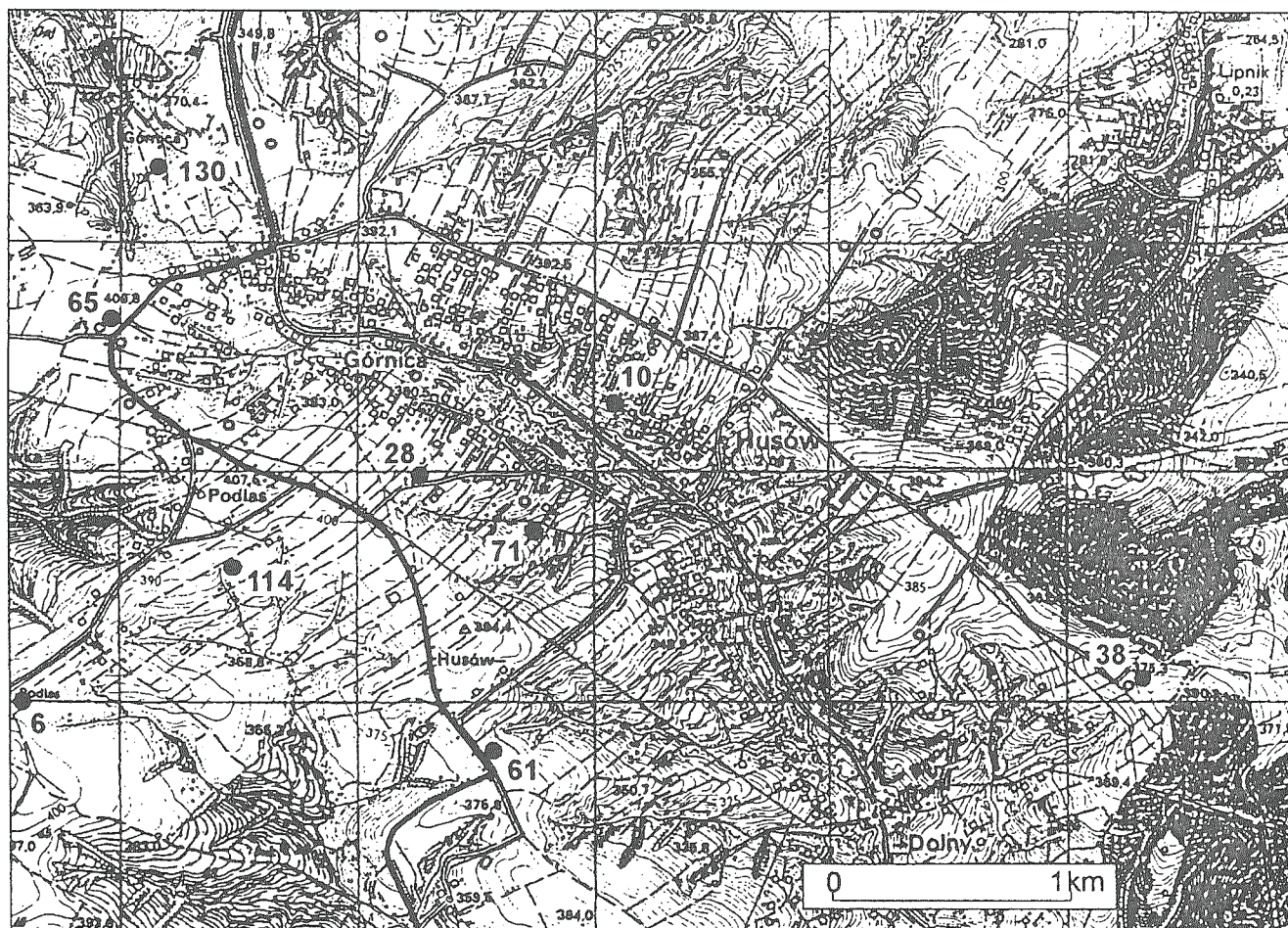
Spośród innych toporów, znalezionych w Husowie, szczególnie interesujący jest okaz ze stan. nr 61 (AZP 104-79/57), położonego ok. 1100 m na południe od stan. 28, w eksponowanej strefie tego samego garbu terenowego⁸ (ryc. 4). Jest to topór wykonany z porfiru (A. Szałapata 1966, s. 131, ryc. 1:b). P. Valde-Nowak zalicza ten okaz do grupy II (1988, s. 134).

Prawdopodobnie w obrębie stan. 65 (AZP 104-79/61), a więc na górującym nad okolicą wzniesieniu Patria (ok. 410 m n.p.m.), ok. 1500 m na północny zachód od stan. 28

⁶ Lokalizacja na mapie została dokonana przez A. Gołębiowską i M. Kafińską na podstawie informacji znalazcy, udzielonych w dn. 27.03.2001 r.

⁷ Uprzejma opinia prof. dr. hab. A. Uchmana.

⁸ Archiwum MOR,teczka Husów, sygn. 47/6. Także uprzejma informacja znalazcy z 1963 r., p. Stanisława Wrony z Łańcuta, udzielona dn. 09.11.2001 r.

Ryc. 4. Husów, pow. Łańcut. Rozmieszczenie zlokalizowanych znalezisk toporów kamiennych i ich fragmentów
 Abb. 4. Husów, Kr. Łańcut. Verbreitung der lokalisierbaren Funde von steinernen Streitaxtfragmenten
 Рис. 4. Гусов, пов. Ланьцут. Расположение местонахождения находок каменных топоров и их фрагментов

(ryc. 4), znaleziony został mały, silnie uszkodzony toporek z gnejsu, który znajduje się w kolekcji A. Uchmana⁹. Przynajmniej reprezentuje on typ V według J. Machnika (1966, s. 43, tabl. XLVIII), względnie grupę III, kategorię 2, odmianę d w klasyfikacji P. Valde-Nowaka (1988, s. 34, 37).

Ostrze toporka wykonanego ze skały w typie granitu znaleziono wraz z ułamkiem ceramiki i dwoma retuszowanymi krzemieniami na nowo odkrytym¹⁰ stan. nr 130 (AZP 104-79/279), położonym w północno-zachodniej części wsi, na niewysokim grzbiecie między dwiema głębokimi dolinkami (ryc. 4). Jakkolwiek otwór do umocowania trzonka znajduje się tu blisko ostrza, to jednak cecha ta nie umożliwia poprawnej klasyfikacji topora.

Informacje archiwalne wskazują, że toporki lub ich fragmenty pochodziły jeszcze z co najmniej trzech innych, dających się zlokalizować stanowisk.

Będzie to ułamek toporka ze stan. nr 6. Leży ono w zachodniej części wsi w przysiółku Podlas, w obrębie obszaru

⁹ Okaz niepublikowany. W dokumentacji z obszaru AZP 104-79 zabytek został niewłaściwie połączony ze stan. nr 36, tj. AZP 104-79/36 (uprzejmie wyjaśnienia prof. dr. hab. A. Uchmana).

¹⁰ W dniu 06.04.2001 r.

AZP 104-78¹¹, na eksponowanym miejscu w obrębie garbu, dzielącego dorzecza Sawy i Tarnawki, ok. 1000 m na południowy zachód od stan. 114 (ryc. 4).

Kolejny zabytek pochodzi ze stan. nr 10 (AZP 104-79/13) – z miejsca położonego nisko, na nachylonym ku południowemu zachodowi stoku doliny potoku Husówka (ryc. 4). Znaleziony tu został ułamek toporka z granitu¹².

Ostatnia wzmianka, którą można zlokalizować tylko w przybliżeniu, dotyczy stan. nr 38 (AZP 104-79/38). Znaleziono tu m.in. uszkodzone ostrze toporka kamiennego¹³. Jest to bardzo eksponowany teren (ok. 375 m n.p.m.), położony w środkowo-wschodniej części wsi, określanej jako „Pręty” (ryc. 4).

Należy podkreślić, że w wypadku większości wymienianych znalezisk chodzi o miejsca położone wysoko, wyraźnie

¹¹ Archiwum MOR,teczka Husów, sygn. 16, 23, 47/8. Także informacje zebrane przez studentów Aleksandrę Sękowską i Pawła Wojdygę w dn. 27.03.2001 r.

¹² Archiwum MOR,teczka Husów, sygn. 18, 26, 69, 47/9. Stanowisko zostało naniesione na mapę w wyniku kwerendy przeprowadzonej przez studentów Marzenę Bąbę i Marcina Przybyłę w dn. 26.10.2000 r., w części wsi wskazanej przez p. Katarzynę Bar, emerytowaną nauczycielkę z Husowa.

¹³ Archiwum MOR,teczka Husów, sygn. 47/5; zabytek zachowany w MAK, nr inw. MAK/KA:1292/13.

wynoszące się ponad otaczający teren (leżące na działach wodnych stan. nr 6, 28, 61, 65, zapewne też stan. nr 38). Stanowisko nr 130 to także garb terenowy, ale osłonięty większymi wzniesieniami. W przypadku stan. nr 10 i 114 zabytki odkryto na stoku, ok. 100–200 m od partii szczytowej działu. Wyjątkowo na stan. nr 71 ostrze topora zostało znalezione w dolinie strumyka. Te szczegóły topografii mogą świadczyć o tym, że omawiane toporki były związane z grobami kultury ceramiki sznurowej.

Poza tym można by wskazać jeszcze inne zabytki oryginalne w zbiorach MAK i MOR, częściowo wzmiankowane w publikacjach (np. P. Valde-Nowak 1988, s. 133–137) oraz

znane z notatek I. Błaszkiwicza (być może po części tożsame). Są to jednak toporki lub ich fragmenty bez lokalizacji, a czasem nawet (jeśli zachowały się tylko opisy) bez możliwości określenia formy i chronologii. W tej sytuacji konieczne jest pełne opracowanie istniejących kolekcji (także pod względem petrograficznym) i dokumentacji, połączone z próbą identyfikacji oryginałów z zabytkami opisanymi w notatkach z Archiwum MOR. Uzupełniająca kwerenda w Husowie mogłaby jeszcze przynieść lokalizację szeregu znalezisk. To ostatnie zadanie jest tym bardziej pilne, że pokolenie uczniów I. Błaszkiwicza odchodzi i szanse na uzyskanie informacji z roku na rok maleją.

WYKAZ CYTOWANEJ LITERATURY

- Cmela B.
1966 *Ignacy Błaszkiwicz, „SROA za rok 1965”*, s. 157–158.
- Gedl M.
1974 *Neolityczny grób szkieletowy z Kietrza, pow. Głubczyce, „Spr.Arch.”*, 26, s. 35–40.
- Jamka R., Buratyński S.
1966 *80 lat życia doc. dr Gabrieli Leńczyka, „MA”*, 7, s. 7–8.
- Krauss A.
1979 *Gabriel Leńczyk, „Spr.Arch.”*, 31, s. 349–350.
- Machnik J.
1966 *Studia nad kulturą ceramiki sznurowej w Małopolsce, Wrocław*.
- 1979 *Krąg kulturowy ceramiki sznurowej, (w:) Prahistoria Ziem Polskich, t. II. Neolit, s. 337–411.*
- Rydzewski J.
1978 *Gabriel Leńczyk (1885–1977), „AAC”*, 18, s. 266–267.
- Struve K. W.
1955 *Die Einzelgrabkultur in Schleswig-Holstein und ihre kontinentalen Beziehungen, Neumünster.*
- Szałapata A.
1966 *Zabytki archeologiczne uzyskane przez Muzeum w Rzeszowie w latach 1964–1965, „SROA za rok 1965”*, s. 130–135.
- Valde-Nowak P.
1988 *Etapy i strefy zasiedlenia Karpat polskich w neolicie i na początku epoki brązu, Wrocław.*
- Włodarczak P.
2001 *Pod znakiem sznura, „ZOW”*, 56, s. 24–29.
- 2001a *The Absolute Chronology of the Corded Ware Culture in South-eastern Poland, (w:) Die absolute Chronologie in Mittel-europa 3000–2000 v. Chr. (wyd. J. Czebreszuk, J. Müller), „Studien zur Archäologie in Ostmitteleuropa” I, Poznań–Bamberg–Rahden, s. 103–129.*

Wojciech Blajer, Marta Kaflńska

Bemerkungen zu den Steinaxtfunden aus Husów

Zusammenfassung

Aus dem in SO-Polen gelegenen Dorf Husów (Kr. Łańcut) sind zahlreiche Stein- und Feuersteinfunde bekannt, was der Aktivität eines an der Archäologie interessierten, 1912–1964 in Husów tätigen Lehrers Ignacy Błaszkiwicz, zu verdanken ist. Zumindest 350 Artefakte bzw. deren Teile werden heute im Archäologischen Museum in Kraków und im Bezirksmuseum (Muzeum Okręgowe) in Rzeszów aufbewahrt. Auch die zufälligen Funde der letzten 30 Jahre und die Feldbegehungen (1998–2001) haben dieses Material bereichert.

Die Verfasser schenken ihre Aufmerksamkeit den drei besonders interessanten Exemplaren von Streitaxten aus dem westlichen Teil von Husów. Es ist zuerst eine im Jahre 1980 auf der Fst. 28 bei den Feldarbeiten zum Vorschein gekommene Axt (Abb. 1), dann ein zweites während der Feldbegehungen im April 2000 gefundenes Stück (Fst. 114, Abb. 2), und schließlich ein von einem Bauer geliefertes Fragment (Fst. 71, Abb. 3).

Aus einer kurzen Übersicht geht es hervor, daß das zweite Exemplar dem ältesten Typ A gut entspricht, wobei das erste mit der zweiten Stufe der schnurkeramischen Kultur im Zusammenhang steht, und das letzte Fragment (selbstverständlich mit einem Vorbehalt) der späten Stufe der letztgenannten Kultur anzugehören scheint. Das heutige Gebiet des Dorfes Husów (besonders der relativ hoch gelegene NW-Teil) war also von der Bevölkerung aller Entwicklungsphasen der schnurkeramischen Kultur bewohnt bzw. besucht.

Aus Husów stammen auch weitere seit Jahren bekannte Steinaxtfunde, jedoch im Beitrag wurden nur die lokalisierbaren Exemplare erwähnt (Kartierung auf der Abb. 4).

Das reiche Fundmaterial aus Husów erfordert eine weitgehende Analyse, sowohl vom archäologischen, als auch vom geologischen Gesichtspunkt. Sehr erwünscht wären auch weitere Lokalisierungsversuche der alten Funde, deren Möglichkeiten jedes Jahres geringer werden.

Находки каменных топоров из Гусова

Резюме

В юго-восточной Польше в Гусове, пов. Ланьцут, известны многочисленные находки из кремня и камня, что связано с активной деятельностью интересующегося археологией учителя Игнатия Блашкевича, работающего в Гусове в течение 1912–1964. Не менее 350 изделий или их обломков хранится сегодня в Археологическом музее в Кракове и в Окружном музее в Жешове. Этот материал пополнили случайные находки последних 30 лет и материалы, собранные во время археологических разведок (1998–2001).

Авторы посвящают эту заметку трем наиболее интересным образцам боевых топоров из западной части Гусова. Это, в первую очередь, топорик, выявленный на памятнике 28 во время полевых работ в 1980 г. (рис. 1), далее – экземпляр, обнаруженный в ходе разведки в апреле 2000 г. (пам. 114, рис. 2) и, наконец – обломок, переданный одним из земледельцев (пам. 71, рис. 3).

Из беглого осмотра следует, что второй образец соответствует наиболее раннему типу А, в то время как первый топорик связывается со 2 фазой культуры шнуговой керамики, а последний фрагмент (вероятно, с оговоркой), кажется, принадлежит к поздней фазе этой культуры. Настоящая территория деревни Гусов (особенно довольно высоко расположенная ее северо-западная часть) была заселена или посещалась населением культуры шнуговой керамики на всех фазах ее развития.

Из Гусова происходят также иные, известные на протяжении многих лет находки топоров, но в статье упомянуты лишь те образцы, для которых определено местонахождение (рис. 4, карта).

Богатый материал из Гусова требует тщательного анализа, как с точки зрения археологии, так и петрографии. Очень желательны также дальнейшие попытки локализации старых находок, вероятность чего уменьшается с каждым годом.